

HAJDÚ ATTILA BALÁZS

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás elméleti és gyakorlati kérdései

(KONZULENS: DR. HABIL. KARSAI KRISZTINA – DR. HEGEDŰS ANDREA)

Az elmúlt évtizedben szignifikánsan megfigyelhető, és az általános közhangulatot is mindinkább áthatotta az egyre gyakrabban előforduló, és a média által nyilvánosságra is hozott, családon belüli erőszak előfordulási eseteinek kiugróan magas száma, valamint az ellene való hatékonyabb fellépés szükségessége. Már főiskolai hallgatóként és rendőrtisztként sem tudtam elfogadni azokat az általánosított vélekedéseket, melyek szerint a fent említett esetekben rendőrség csak akkor lép fel, ha „vér folyik”, ezért, ha ki is mennek egy családi viszállyhoz, érdemben nem tudnak, vagy nem akarnak intézkedni. Az utóbbi évtizedekben, leginkább a rendszerváltást követően megváltoztak a hasonló, „erőszakos” esetekre – legalábbis – átmeneti megoldást jelentő, őrizetbe vétel feltételei. A büntetőeljárásról szóló törvény normatív szinten ezzel kapcsolatban bár alig módosult, viszont az alkalmazás köre, az ügyési panaszelbírálás gyakorlata a korábbiaknál sokkal szűkebb körben teszi lehetővé a fogvatartás minden formáját.

A családon belüli erőszak, mint önálló tényállás, (még) nem definiált a büntetőjogban. A család, és a hozzátartozók fokozott védelme ugyan néhány tényállásnál minősítő körülmény, de összességében nem alkalmas a probléma komplex kezelésére. Jogvédők, feminista mozgalmak olyan megoldásokért szálltak harcba már a múlt század utolsó harmadában, amelyek a büntetőjogi büntetés megállapítását megelőzően is alkalmasak arra, hogy a veszélyhelyzet elhárítása érdekében a bűncselekménynek vagy szabálysértésnek sem minősülő, zárt családi térben elkövetett sanyargatásokat, megalázásokat és megaláztatásokat megszakítsa. Olyan eszközöket akartak, amelyek nem a gyengébbet kényszerítik megfutamodásra, menekülésre, hanem a fékeket vesztett, helyzetével, erejével visszaélővel érzékeltetik, a „többé nem magánügy, amit otthon művelsz!” jegyében.

Dolgozatomban azt mutatom be, hogyan vált „közügygé” az, amiről korábban nem beszéltek. Hogyan „szűrődött át” az európai és a magyar jogi gondolkodásba: hatékony eszközt kell biztosítani a rendőrség és a bíróság részére az agresszonnal szembeni fellépéshez. Végig követem a polgári eljárásjogtól kissé „rendszeridegen”, de rendszertanilag mégis inkább ide kapcsolható, a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. tv. törvény (továbbiakban Hke. tv.) ellentmondásoktól nem mentes megalkotási folyamatát és viszonylag rövid alkalmazási gyakorlatát, kitekintve a büntetőjogban már jóval korábban bevezetett, részben hasonló célokból alkalmazni rendelt, de a gyakorlatban nem kielégítően működő távoltartásra, mint kényszerintézkedésre is.

A dolgozatban javaslatot teszek a jogszabályi háttér hiányosságainak, ellentmondásainak, koherencia-zavarainak kiküszöbölésére, és az általam elgondolt továbblépés lehetőségeire egyaránt.